

POSLANECKÁ
SNĚMOVNA
PARLAMENTU
ČESKÉ REPUBLIKY

PARLAMENTNÍ
INSTITUT

VYBRANÁ TÉMATA

Volby ve Španělsku 2015

Od patového výsledku k předčasným volbám

Obsah:

ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA POLITICKÉHO SYSTÉMU.....	3
HLAVNÍ POLITICKÉ STRANY.....	5
KONTEXT VOLEBNÍ KAMPAŇ A PROGRAMOVÉ PRIORITY HLAVNÍCH STRAN	7
VÝSLEDKY VOLEB A POVOLEBNÍ VÝVOJ.....	9
ZDROJE.....	10

Vybraná témata č. 07/2016
květen 2016
autor: Jan Němec

AKTUÁLNÍ VYDÁNÍ:	ŘADA: VYBRANÁ TÉMATA
Název: Volby ve Španělsku 2015: od patového výsledku k předčasným volbám	Typ řady: online
Autoři: Němec, J.	URL: http://www.psp.cz/sqw/ppi.sqw?d=3
Číslo: Vybraná témata č. 07/2016	První vydání řady: leden 2005
Datum: květen 2016	Frekvence vydání řady: nepravidelná
Klíčová slova: Španělsko; volby; politické strany; vláda	Zaměření: aktuální témata relevantní pro činnost Parlamentu České republiky
	Jazyk: CZ
	Vydavatel: Kancelář Poslanecké sněmovny, Sněmovní 4, 118 26 Praha 1

PARLAMENTNÍ INSTITUT plní úkoly vědeckého, informačního a vzdělávacího střediska pro Poslaneckou sněmovnu, její orgány, poslance a Kancelář Poslanecké sněmovny, pro Senát, jeho orgány, senátory a Kancelář Senátu. Naše činnosti a produkty uvádíme níže.

Oddělení všeobecných studií	STUDIE Srovnávací studie Analytické studie	ODPOVĚDI NA DOTAZ Stručné odpovědi na dotazy členů Parlamentu	VYBRANÁ TÉMATA Studie zpracované k aktuálním problematikám	MONITORING Vybrané hospodářské měnové a sociální ukazatele	MIGRACE Přehled aktualit v oblasti migrace za vybrané období
	PŘEHLED SZBP Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU	EUROZÓNA+ Přehled ekonomických událostí v EU	PODKLADY pro zahraničně politická jednání	PŘEDNÁŠKY pro zahraniční delegace, PS, Senát	
Oddělení pro evropské záležitosti	STANOVISKA kompatibility nevládních návrhů zákonů s právem EU	KONZULTACE k předkládaným vládním návrhům zákonů	DOKUMENTY EU Výběr z aktů a dokumentů EU zaslaných PS	ZPRÁVY Aktuální agenda v Bruselu	PODKLADY pro jednání výboru na mezinárodní úrovni
	INFORMAČNÍ STŘEDISKO Informace o činnosti Poslanecké sněmovny a prohlídky budov	ECPRD Spolupráce s Evropským centrem pro parlamentní výzkum a dokumentaci	PŘEDNÁŠKY pro Poslaneckou sněmovnu, pro školy, veřejnost	INFORMAČNÍ MATERIÁLY o fungování Poslanecké sněmovny, o legislativním procesu	ZÁPISY ze schůzí, seminářů, přednášek, kulatých stolů

Shrnutí

Práce představuje základní charakteristiky politického systému Španělska, hlavní politické strany a volební systém. Zaměřuje se na témata volební kampaně na podzim roku 2015, výsledky parlamentních voleb a povolební situaci. Rozebírá změny, které volby roku 2015 vnesly do fungování stranického systému, a důvody nemožnosti vzniku nové vlády, jež vyústily ve vypsání předčasných voleb, které se budou konat 26. června 2016.

Obsah

ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA POLITICKÉHO SYSTÉMU.....	3
HLAVNÍ POLITICKÉ STRANY	5
ŠPANĚLSKÁ SOCIALISTICKÁ DĚLNICKÁ STRANA (<i>PARTIDO SOCIALISTA OBRERO ESPAÑOL</i> , PSOE).....	5
LIDOVÁ STRANA (<i>PARTIDO POPULAR</i> , PP)	6
PODEMOS	6
OBČANÉ (<i>CIUDADANOS</i> , C's).....	7
REGIONALISTICKÉ STRANY A KOALICE.....	7
KONTEXT VOLEBNÍ KAMPANĚ A PROGRAMOVÉ PRIORITY HLAVNÍCH STRAN	7
VÝSLEDKY VOLEB A POVOLEBNÍ VÝVOJ	9
ZDROJE	10

Základní charakteristika politického systému

Španělsko se řadí ke konstitučním monarchiím s relativně mladou demokracií nastolenou postupnou změnou politického režimu od poloviny 70. let 20. století. Klíčovým rysem fungování španělského státu je **decentralizace v rámci formálně unitárního státu**, tzv. stát autonomií. Demokratizace, která reagovala na předchozí téměř čtyřicetileté období pravicové diktatury Francisca Franca, jež se mimo jiné vyznačovalo silným centralizmem a potlačováním regionalistických identit (zejména v „historických“ oblastech Baskicka, Galície a Katalánska), s sebou přinesla vytvoření tzv. autonomních komunit s vlastními vládami a legislativními sbory.¹ Decentralizace podnítila obnovu či vznik regionalistických politických stran, na centrální úrovni však dlouhodobě nejsilnější pozici zastávaly dvě strany do značné míry reprezentující tábory odlišně interpretující odkaz frankistického režimu – Lidová strana a Španělská socialistická dělnická strana (více o politických stranách viz dále).

Monarchie, kterou dočasně v letech 1931–1939 nahradila tzv. druhá republika, byla ve Španělsku formálně ustavena zákonem o nástupnictví roku 1947. O restauraci Bourbonů na španělském trůnu však rozhodl až zákon z roku 1969, který po smrti diktátora Franca přisuzoval panovnictví vnukovi posledního španělského krále Alfonse XIII. Juanu Carlosovi. Juan Carlos byl korunován v listopadu 1975 a stal se důležitým aktérem přechodu k demokracii.² Po téměř 40 letech panování v červnu roku 2014 rezignoval a novým španělským králem se stal jeho syn Filip coby Filip VI.

¹ Podrobněji k ústavněprávním aspektům a průběhu decentralizace viz Bernas, V. (2013). Ústavněprávní reflexe španělského modelu regionalismu v historické perspektivě. *Politologická revue*, roč. 19, č. 2, str. 21–47; k historickému vývoji španělského regionalismu pak např. Piknerová, L. (2011). Formování španělského regionalismu a jeho proměny ve 20. století. *Politologická revue*, roč. 17, č. 2, str. 53–74.

² Dvořáková, V. – Kunc, J. (2009). Španělsko: královská cesta k demokracii a státu autonomií. In Říchová, B. a kol.: *Komparace politických systémů. Západoevropské politické systémy*. Praha: Oeconomica, str. 213–219.

Král má jako hlava státu a symbol jeho jednoty a trvání podle ústavy poměrně silné formální pravomoci, v politické praxi je ale hlavou výkonné moci předseda vlády (španělsky *Presidente del Gobierno*). Monarcha vyhlašuje zákony a velí ozbrojeným silám, může udělovat milost a v ústavou vymezených situacích má pravomoc vyhlásit referendum. Jmenuje kandidáta na předsedu vlády a následně i premiérem navržené ministry. Důležitá je králova pravomoc vypsat předčasné volby v případě, že parlament do dvou měsíců od prvního hlasování o důvěře neschválí předsedu vlády. Výkon všech pravomocí panovníka nicméně podléhá kontrasignaci příslušného ministra či předsedy vlády.³

Ústavní systém zvýrazňuje **roli předsedy vlády** tím, že o důvěru Poslanecké sněmovny (*Congreso de Diputados*) žádá pouze on – nikoliv vláda jako sbor – poté, co představí program své vlády. Až když je kandidát na premiéra Poslaneckou sněmovnou potvrzen, jmenuje král na jeho návrh ostatní ministry vlády. Druhým prvkem, jenž posiluje pozici předsedy vlády, je tzv. konstruktivní vyslovení nedůvěry. Podle tohoto pravidla je pro vyslovení nedůvěry vládě Poslaneckou sněmovnou nutná většinová shoda Sněmovny na novém premiérovi. Pro zvolení předsedou vlády je třeba nadpoloviční většina všech členů Poslanecké sněmovny, pokud jí není dosaženo, je 48 hodin po neúspěšném hlasování předložen Sněmovně stejný návrh s tím, že k důvěře postačuje prostá většina, tj. většina přítomných. Pokud ani tento pokus nevede k vyslovení důvěry, opakují se nominace kandidátů. V případě, že Poslanecká sněmovna nesouhlasí do dvou měsíců od prvního hlasování o důvěře s žádným z kandidátů, rozpustí král obě komory parlamentu a vypíše předčasné volby.

Španělský parlament – tzv. kortesy (*Cortes Generales*) – je dvoukomorový. První komoru představuje již zmíněná Poslanecká sněmovna, volená na čtyři roky podle pravidel poměrného zastoupení. Druhou komorou je Senát (*Senado*) se čtyřletým funkčním obdobím, avšak obsazovaný částečně přímou volbou na základě většinového volebního systému, částečně delegáty jednotlivých autonomních komunit. Zatímco Poslanecká sněmovna reprezentuje lid, Senát zastupuje zájmy decentralizovaných jednotek unitárního státu. Bikameralismus je jednoznačně asymetrický se silnějším postavením Poslanecké sněmovny. Souhlas Senátu je nezbytný při změnách ústavy, avšak i zde existuje možnost jeho obejití postoupením matérie všelidovému hlasování.⁴

Volební systém do Poslanecké sněmovny je sice poměrný, avšak značně se lišící velikost volebních obvodů vytváří silný většinový efekt. Z celkového počtu 350 poslanců má každá z 50 španělských provincií nárok na dva poslance, města Ceuta a Melilla na severoafrickém pobřeží na jednoho. Zbývajících 248 poslaneckých míst se přiděluje v souladu s počtem obyvatel jednotlivých provincií. Nejvíce připadá na Madrid (celkem 36) a Barcelonu (31), s odstupem následuje Valencie (15), nejčastějším počtem jsou však čtyři poslanecká místa (platí pro devět provincií). Většinově dále působí 3% práh, který se uplatňuje na úrovni volebního obvodu (provincie), jehož překročení je nutné pro to, aby strana dále postoupila do procesu rozdělování mandátů podle D'Hondtova dělitele. Skutečnost, že ve 43 provinciích se volí méně než 10 mandátů, pak vytváří tzv. přirozený práh, kdy pro získání zastoupení v Poslanecké sněmovně je potřeba výrazně vyšší relativní zisk, než jsou zákonem stanovená 3 %. V praxi pak volební systém zvýhodňuje dvě největší politické strany

³ Viz Constitución española, dostupné z <http://www.congreso.es/consti/constitucion/indice/index.htm> [19. 5. 2016].

⁴ Kysela, J. (2004). *Dvoukomorové systémy. Teorie, historie a srovnání dvoukomorových parlamentů*. Praha: Eurolex Bohemia, str. 279–280.

na úrovni provincie. Kandidátní listiny jsou uzavřené, voliči tedy nemohou vyjadřovat preference jednotlivým kandidátům, ale volí celý kandidující subjekt a jeho kandidáty v předloženém pořadí. Tradičně byly dvěma nejsilnějšími stranami lidovci a socialisté, kteří těžili z většinotvorných prvků volebního systému, volby v roce 2015 však ukázaly, že stranické spektrum se může i při nezměněném volebním systému značně zpestřit.

Volby Senátu probíhají souběžně s volbami do Poslanecké sněmovny. Z celkového počtu 266 senátorů je přímo voleno 208 (volí se na úrovni provincií, využívá se prostě většinový volební systém), 58 je delegováno autonomními komunitami – každá ze 17 komunit má nárok na jednoho senátora a následně po dalším jednom za každý milion svých obyvatel. Delegované senátory vybírají legislativní sbory těchto komunit.

Hlavní politické strany

Systém politických stran ve Španělsku vykazoval po dlouhou dobu výraznou stabilitu se sklonem k dvoustranickému formátu. Nejčastějším typem vlády byly jednobarevné kabinety buď socialistů, nebo lidovců, a to většinové i nebo menšinové s podporou či tolerancí menších stran.⁵ Bipartismus se však v posledních letech oslabuje, a to nejenom kvůli posilování některých regionalistických formací, ale také v důsledku vzniku a volebního úspěchu nových stranických subjektů. Neschopnost vytvořit vládu, která by získala důvěru Poslanecké sněmovny po volbách roku 2015, byla doprovodným jevem právě tohoto fenoménu.

Španělská socialistická dělnická strana (*Partido Socialista Obrero Español*, PSOE)

Socialisté jsou v současné době nejstarší fungující celostátní španělskou stranou. Kořeny strany sahají do konce 19. století, kdy vznikla jako masová strana dělnické třídy. Šlo o největší stranu druhé republiky (1931–1939), avšak její akceschopnost oslabovala existence vnitřních frakcí. Po nastolení frankistického režimu byla zakázána a působila v ilegalitě doma a v exilu (zejména ve francouzském Toulouse). Obnova stranického pluralismu na konci 70. let 20. století strana využila pro své etablování jako nejvýznamnějšího levicového subjektu a postupně se od masové ideologické strany transformovala ve stranu typu „catch-all“. Ve volbách roku 1982 poprvé zvítězila a pod vedením Felipe Gonzálese vládla až do roku 1996 (do roku 1989 s absolutní většinou v Poslanecké sněmovně, následující dvě vlády byly menšinové). V době vlády socialistů Španělsko vstoupilo do Evropských společenství a ekonomika zaznamenala výrazný růst a modernizaci. K vládní moci se následně dostala až v roce 2004, kdy se předsedou vlády stal José Luíz Zapatero, jehož dvě menšinové vlády vydržely do roku 2011.

Byly-li první vlády socialistů v 80. a 90. letech ve znamení ekonomického růstu, Zapaterovo vládnutí koincidovalo se světovou finanční a následnou hospodářskou krizí, jež ve svébytné podobě (dluhová krize) hluboce zasáhla i Španělsko. Země musela vyhledat pomoc zahraničních věřitelů a využila tzv. záchranného balíčku Evropské unie a Mezinárodního měnového fondu, který byl podmíněn úspornými opatřeními. Ve volbách roku 2011 socialisty překvapivě porazili lidovci, kteří dokonce získaly absolutní většinu křesel v Poslanecké sněmovně.

⁵ Strmiska, M. – Chytilík, R. (2005). Španělsko. In Strmiska, M. – Hloušek, V. – Kopeček, L. – Chytilík, R.: Politické strany moderní Evropy. Analýza stranicko-politických systémů. Praha: Portál, str. 353–366.

Programově se strana hlásí k levici, její posun s politickému středu však vytvořil prostor pro vznik radikálnějších levicových subjektů (viz dále). V ekonomické sféře je PSOE spíše na straně liberalismu, hodnotová dimenze jejího programu je rovněž silně liberální, přičemž strana do politické agendy vnáší témata genderové rovnosti, emancipace menšin, podpory decentralizace a ochrany životního prostředí. Přiblížení liberální pravici v ekonomické části programu a neschopnost řešit problém vysoké nezaměstnanosti zejména mladých však socialistům odebraly významnou část voličské podpory. Volby roku 2011 znamenaly pro socialisty nejhorsí výsledek v novodobé historii.⁶ V Evropské parlamentu zasedají zástupci PSOE v rámci skupiny Progresivní aliance socialistů a demokratů.

Lidová strana (*Partido Popular, PP*)

Lidová strana má kořeny v roce 1976, kdy ze spojení několika pravicových uskupení blízkých odkazu frankistické diktatury vznikla tzv. Lidová aliance (*Alianza Popular, AP*). Klíčovou postavou při zakládání strany byl někdejší Frankův ministr Manuel Fraga, jenž byl i prvním lidoveckým předsedou od formálního vzniku strany v roce 1989. Druhým předsedou strany byl v letech 1990–2004 José María Aznar, předseda dvou španělských vlád v letech 1996–2004 (poprvé stál v čele menšinové vlády, podruhé většinové). Od roku 1982 se AP a později PP staly hlavním protipólem socialistů na pravici.

Na rozdíl od socialistů není strana principiálně kritická k období frankistického režimu a v mnoha ohledech hájí jeho východiska, jako např. silný odpor vůči emancipačním ambicím některých španělských regionů. V ekonomické sféře se strana prezentuje jako konzervativně-liberální, v hodnotové pak jako konzervativní (podpora tradiční rodiny, blízkost katolické církvi atp.). V roce 2011 lidovci překvapivě získali absolutní většinu v Poslanecké sněmovně a její předseda Mariano Rajoy vytvořil jednobarevnou vládu. Pod jeho vedením prošlo Španělsko záchraným programem EU a MMF, přičemž hlavními body programu byla úsporná opatření.⁷ V Evropské parlamentu zasedají poslanci PP v rámci skupiny Evropské lidové strany.

Podemos

Politický subjekt *Podemos* (lze přeložit jako „Můžeme“) je novým aktérem na politické scéně Španělska. Strana formálně vznikla teprve na počátku roku 2014, přičemž profitovala z mobilizace veřejnosti v rámci tzv. Hnutí 15. května (*Movimiento 15-M*), známého také jako hnutí *Indignados* („rozhořčených“). Pokojné manifestace odporu proti úsporným opatřením se od poloviny roku 2011 z Madridu šířily do dalších španělských měst, v některých případech měly formu obsazování veřejného prostoru. Stoupenci hnutí kritizovali nejen úsporná opatření, ale také preferenci finančního a bankovního sektoru v rámci záchraných balíčků, údajnou odtrženost hlavních politických stran od občanů a kvalitu španělské zastupitelské demokracie jako celek. Hnutí se vyslovovalo pro posílení prvků přímé demokracie a decentralizaci.

Klíčovou postavou při formování strany Podemos se stal Pablo Iglesias, v době zakládání strany šestatřicetiletý univerzitní pedagog, jenž je generálním tajemníkem Podemos od jejího vzniku. Podemos kritizují socialisty zleva a staví se do role nové levicové alternativy. Iglesias byl za stranu

⁶ Martín, I. – Urquiza-Sancho, I. (2012). The 2011 General Election in Spain: The Collapse of the Socialist Party. South European Society and Politics, roč. 17, č. 2, str. 347–363.

⁷ Více k úsporným opatřením přijatým Rajoyovou vládou v roce 2011 viz

v roce 2014 zvolen poslancem Evropského parlamentu, kde jsou Podemos s pěti poslanci součástí skupiny Evropské sjednocené levice/Severské zelené levice (GUE/NGL).

Občané (*Ciudadanos, C's*)

Druhou novou stranou španělské celostátní politiky je subjekt Občané. Strana sice vznikla již v roce 2006, avšak až do voleb roku 2015 nezaznamenávala výraznější volební výsledky mimo Katalánsko, oblast svého vzniku. Motivací pro vznik strany byl odpor proti katalánskému nacionalismu a separatistickým tendencím hlavních katalánských stran. Před volbami do Evropského parlamentu se strana spojila s eurokritickým hnutím Libertas, avšak na zastoupení v EP ani tak nedosáhla. Zde se strana etablovala až po volbách roku 2014, kdy získala dva poslance Evropského parlamentu, kteří zasedají ve skupině Aliance liberálů a demokratů (ALDE). Od roku 2014 strana rozšiřovala svou celostátní relevanci, přičemž se stavěla do role liberální alternativy lidovců s ekonomicky konzervativním programem, avšak hodnotově spíše progresivním (s výjimkou postupující decentralizace státu). Klíčovou postavou strany je její předseda, v současné době sedmatřicetiletý právník Albert Rivera.

Regionalistické strany a koalice

V důsledku decentralizace španělského státu v administrativní i politické rovině působí v zemi řada regionalistických stran, hnutí a koalic. Přestože v centrálním parlamentu mají zastoupení již od prvních demokratických voleb v roce 1977, nikdy se přímo neúčastnily na vládě, spíše poskytovaly *ad hoc* podporu či toleranci menšinovým vládám levice i pravice. Spektrum těchto stran je velmi pestré, od subjektů s dlouhou tradicí zejména v tzv. historických autonomních komunitách (Baskická národní strana, galicijské strany či regionalistické strany Katalánska) po nově vzniklé subjekty. Často jde o strany, pro něž je hlavní volební arénou příslušná autonomní komunita a do centrální politiky vnášejí především téma decentralizace. Toto téma ale uchopují značně odlišně, od umírněných požadavků dílčích reforem přes volání po zásadní přeměně celého ústavního systému směrem k federaci až k separatistickým tendencím.⁸ Tyto strany mohou představovat jazýček na vahách v situaci, kdy žádná z velkých stran nezíská absolutní většinu.

Kontext volební kampaně a programové priority hlavních stran

Nejvýraznějším tématem volební kampaně se stala sociální a ekonomická situace v zemi a alternativy reforem. Španělsko opustilo záchranný program EU a MMF na počátku roku 2014 a po poklesu výkonosti ekonomiky v letech 2011–2013 hospodářství od roku 2014 vykazuje růstovou tendenci a pomalu klesá i nezaměstnanost, jež se ale stále dvojciferná a patří k nejvyšším v Evropské unii. Achillovou patou španělské ekonomiky je velmi vysoký veřejný dluh, který v relativním vyjádření vůči hrubému domácímu produktu i přes úsporné balíčky za vlády lidovců narůstal.

Lidovci pod vedením předsedy vlády Mariana Rajoye se ve volební kampani prezentovali jako seriózní strana, jež chce navázat na úspěchy se stabilizací hospodářství a pokračovat v reformách s cílem posilovat konkurenceschopnost španělské ekonomiky (mimo jiné i prostřednictvím reformy pracovního zákonodárství), vytvářet pracovní místa a snižovat veřejný dluh. Program je rovněž proevropský se závazkem udržet Španělsko v eurozóně. V sekci věnované reformě institucí

⁸ Dvořák, P. (2014). Španělské regionální politické strany a jejich postoje ke státu autonomií. *Politologická revue*, roč. 20, č. 2, str. 63–92.

lidovci hájí stávající ústavní rámec a „stát autonomií“ v jeho současné podobě. Prohlubování decentralizace a aktivity ohrožující jednotu Španělska odmítají.⁹

Socialisté pod vedením Pedra Sáncheze, který se stal generálním tajemníkem PSOE v červenci 2014, přirozeně kritizovali výkon lidovecké vlády a do budoucna namísto úsporných opatření navrhují větší investice do vzdělání společnosti a budování znalostní ekonomiky. Stejně tak vůči stávajícímu ústavnímu systému mají výhrady, byť ústavu z roku 1978 považují za klíčový faktor novodobé demokracie. Ve svém programu navrhují několik ústavních reforem směřujících zejména k zakotvení sociálních práv; ve vztahu ke státoprávnímu uspořádání navrhují větší zapojení „zásad a technik federalismu“.¹⁰

Nejsilněji stávající establishment ve svém programu kritizují Podemos, jejichž návrh reforem využívá slova „demokracie“ s různými přídavnými jmény. Volební program slibuje demokracii ekonomickou, sociální, politickou, občanskou a mezinárodní. Podemos předkládají návrh komplexní změny obsahu i způsobu tvorby politik a institucionálního rámce s výraznějším zapojením prvků přímé demokracie a decentralizace. Výslovně uznávají mnohonárodnostní charakter španělské společnosti a vyzývají k zahájení celospolečenské debaty o státoprávním rámci, včetně umožnění referenda v Katalánsku, v němž by tamní občané rozhodli o podobě budoucího vztahu se zbytkem Španělska.¹¹

Zcela opačné stanovisko vůči státoprávnímu uspořádání než Podemos zaujímají Občané, kteří nechtějí systém měnit, ale vylepšovat jeho fungování. Ve svém programu se zasazují o větší transparentnost veřejného rozhodování, podporují protikorupční opatření a v souladu se svými liberálními východisky podporují individuální iniciativu. S Podemos je pojí podpora mladých, s lidovci naopak snaha o zefektivnění „státu autonomií“, nikoliv o jeho změnu. V rámci reformy institucí navrhují zrušení Senátu a vytvoření Rady prezidentů autonomních komunit, která by reprezentovala zájmy decentralizovaných oblastí.¹²

Regionalistické strany svým voličů předkládaly rozmanité programové návrhy, často zaměřené na dílčí problémy té které autonomní komunity. Pozornost si zaslouží volební koalice s Podemos, kteří se levicově orientovaným regionalistickým subjektům pro svůj radikální program institucionální reformy jeví jako vhodný partner (např. En Comú Podem v Katalánsku, En Marea v Galícii nebo Podemos-Compromís ve Valencii).¹³

⁹ PP (2015). *Seguir Avanzando 2016–2020. Programa electoral para las elecciones generales de 2015*. Dostupné z: <http://www.pp.es/sites/default/files/documentos/programa2015.pdf> [19. 5. 2016].

¹⁰ PSOE (2015). *El cambio que une. Programa electoral elecciones generales 2015*. Dostupné z: http://www.psoe.es/media-content/2015/11/PSOE_Programa_Electoral_2015.pdf [19. 5. 2016].

¹¹ Podemos (2015). *Queremos, sabemos, podemos. Un programa para cambiar nuestro país. Elecciones generales de 20 de diciembre de 2015*. Dostupné z: <http://unpaiscontigo.es/wp-content/plugins/programa/data/programa-es.pdf> [19. 5. 2016].

¹² Ciudadanos (2015). *El nuevo proyecto común para España. Programa electoral Elecciones Generales 2015*. Dostupné z: <https://es.scribd.com/doc/291545841/Programa-de-Ciudadanos-para-las-Generales-2015> [19. 5. 2016].

¹³ El Mundo (2015). *Las cuatro caras de Podemos en el Congreso. El Mundo, Álvaro Carvajal, 22. 12. 2015*. Dostupné z: <http://www.elmundo.es/espana/2015/12/22/5677df30e2704e5c158b460e.html> [19. 5. 2016].

Výsledky voleb a povolební vývoj

Volby se konaly 20. prosince 2015, volební účast činila 69,67 %, což bylo nejméně od roku 1993, od kdy volební účast vždy převyšovala 70 %. Vítězem voleb se stala vládnoucí Lidová strana, která získala 123 mandátů v Poslanecké sněmovně (propad o 63 míst oproti roku 2011) a 124 senátorů (propad o 12 mandátů). Ani v jedné z komor tedy PP nezískala absolutní většinu. Propad voličské přízně zaznamenali také socialisté, kteří se sice v obou komorách stali druhou nejsilnější frakcí (90 poslanců a 47 senátorů), avšak i pro ně znamenaly volby 2015 úbytek parlamentních křesel. Výrazně naopak uspěla nová strana Podemos, která získala třetí nejsilnější zastoupení v Poslanecké sněmovně (42 poslanců + 27 poslanců v regionálních koalicích) i Senátu (devět senátorů). Občané se umístili v Poslanecké sněmovně na čtvrtém místě (40 poslanců), v Senátu ale zastoupení nezískali. Vedle těchto stran uspělo dalších šest subjektů, které dohromady získaly 28 poslaneckých míst.

Tabulka 1: Přehled výsledků voleb do Poslanecké sněmovny a Senátu španělského parlamentu, prosinec 2015

Strana	Počet poslaneckých mandátů	Změna vůči 2011	Počet senátorských mandátů	Změna vůči 2011
Lidová strana	123	- 63	124	-12
Španělská socialistická dělnická strana	90	- 20	47	-1
Podemos	42	+ 42	9	+9
Občané	40	+ 40	0	-
En Comú Podem	12	+ 12	4	+4
Podemos-Compromís	9	+ 12	1	+1
Katalánská republikánská levice	9	+ 6	6	+6
Demokracie a Svoboda	8	+8	6	+6
En Marea	6	+ 6	2	+2
Baskická národní strana	6	+ 1	6	+2
Lidová jednota	2	+ 2	0	-
Sjednocené Baskicko	2	+ 2	0	-
Kanárská koalice	1	-1	1	-
Další kandidující subjekty	0	-47	2	-17

Zdroj: Meziparlamentní unie – Parline Database (<http://www.ipu.org/parline-e/parlinesearch.asp>)

Výsledky voleb nepřinesly jasnou vládní většinu. Koalice lidovců a Občanů, o níž představitelé obou stran začali vyjednávat již v lednu 2016, by neměla absolutní většinu poslanců. Její podporu či alespoň toleranci by musely umožnit poslanci dalších stran. Lídr Občanů Albert Rivera se ve vyjednáváních postavil do role mediátora mezi lidovci a socialisty, avšak neúspěšně.¹⁴

¹⁴ El País (2016). Rajoy y Rivera acuerdan negociar formulas para permitir la gobernabilidad. El PP y Ciudadanos se emplazan para conversar sobre cómo iniciar la legislature. El País, Juan José Mateo, 22. 1. 2016, dostupné z: http://politica.elpais.com/politica/2016/01/25/actualidad/1453752733_397165.html [19. 5. 2016].

Král Filip VI. nakonec 2. února 2016 pověřil vyjednáváním o nové vládě představitele PSOE Pedra Sáncheze.¹⁵ Sánchez dohodl koalici s Občany, tento pakt získal otevřenou podporu jedné poslankyně za Kanárskou koalici. Koalice o 131 poslancích však neznamenala požadovanou absolutní většinu pro první hlasování, které se uskutečnilo 2. března, a ani hlasování dva dny později, kdy by k získání důvěry podle ústavy postačovala prostá většina, nepřineslo výsledek – proti vládě se postavilo všech 219 opozičních poslanců.¹⁶

Neochota představitelů klíčových stran umožnit vznik vlády vyústila ve vyčerpání ústavou stanovené dvouměsíční lhůty, do kdy musí být od prvního pokusu o vyslovení důvěry některý z kandidátů na předsedu vlády důvěru získat. V souladu s ústavou tak král 3. května podepsal dekret, jímž vypsál předčasné volby na 26. června. Nově zvolený parlament by se měl sejít 19. července.

Zdroje

Banco de España (2015). Informe Anual 2014. Dostupné z: <http://www.bde.es/f/webbde/SES/Secciones/Publicaciones/PublicacionesAnuales/InformesAnuales/14/Fich/inf2014.pdf> [19. 5. 2016].

Bernas, V. (2013). Ústavněprávní reflexe španělského modelu regionalismu v historické perspektivě. *Politologická revue*, roč. 19, č. 2, str. 21–47.

Ciudadanos (2015). El nuevo proyecto común para España. Programa electoral Elecciones Generales 2015. Dostupné z: <https://es.scribd.com/doc/291545841/Programa-de-Ciudadanos-para-las-Generales-2015> [19. 5. 2016].

Constitución española, dostupné z <http://www.congreso.es/consti/constitucion/index/index.htm> [19. 5. 2016].

Dvořák, P. (2014). Španělské regionální politické strany a jejich postoje ke státu autonomií. *Politologická revue*, roč. 20, č. 2, str. 63–92.

Dvořáková, V. – Kunc, J. (2009). Španělsko: královská cesta k demokracii a státu autonomií. In Říchová, B. a kol.: *Komparace politických systémů. Západoevropské politické systémy*. Praha: Oeconomica, str. 210–243.

El Mundo (2015). Las cuatro caras de Podemos en el Congreso. *El Mundo*, Álvaro Carvajal, 22. 12. 2015. Dostupné z: <http://www.elmundo.es/espana/2015/12/22/5677df30e2704e5c158b460e.html> [19. 5. 2016].

El País (2016). El Congreso rechaza por amplia mayoría el pacto de Sánchez y Rivera. *El País*, Fernando Garea, 5. 3. 2016, dostupné z:

¹⁵ El País (2016). El Rey encarga a Pedro Sánchez que intente formar Gobierno. *El País*, Miquel Alberola, 3. 2. 2016. Dostupné z: http://politica.elpais.com/politica/2016/02/02/actualidad/1454437134_638707.html [19. 5. 2016].

¹⁶ El País (2016). El Congreso rechaza por amplia mayoría el pacto de Sánchez y Rivera. *El País*, Fernando Garea, 5. 3. 2016, dostupné z: http://politica.elpais.com/politica/2016/03/04/actualidad/1457117558_777271.html [19. 5. 2016].

http://politica.elpais.com/politica/2016/03/04/actualidad/1457117558_777271.html [19. 5. 2016].

El País (2016). El Rey encarga a Pedro Sánchez que intente formar Gobierno. *El País*, Miquel Alberola, 3. 2. 2016. Dostupné z:

http://politica.elpais.com/politica/2016/02/02/actualidad/1454437134_638707.html [19. 5. 2016].

El País (2016). El Rey firma el decreto de convocatoria de nuevas elecciones para el 26 de junio. *El País*, Fernando Garea, 3. 5. 2016, dostupné z:

http://politica.elpais.com/politica/2016/05/03/actualidad/1462259176_031391.html [19. 5. 2016].

El País (2016). Rajoy y Rivera acuerdan negociar formulas para permitir la gobernabilidad. *El País*, Juan José Mateo, 22. 1. 2016, dostupné z:

http://politica.elpais.com/politica/2016/01/25/actualidad/1453752733_397165.html [19. 5. 2016].

Kysela, J. (2004). *Dvoukomorové systémy. Teorie, historie a srovnání dvoukomorových parlamentů*. Praha: Eurolex Bohemia.

Martín, I. – Urquizu-Sancho, I. (2012). The 2011 General Election in Spain: The Collapse of the Socialist Party. *South European Society and Politics*, roč. 17, č. 2, str. 347–363.

Podemos (2015). *Queremos, sabemos, podemos. Un programa para cambiar nuestro país. Elecciones generales de 20 de diciembre de 2015*. Dostupné z: <http://unpaiscontigo.es/wp-content/plugins/programa/data/programa-es.pdf> [19. 5. 2016].

PP (2015). *Seguir Avanzando 2016–2020. Programa electoral para las elecciones generales de 2015*. Dostupné z: <http://www.pp.es/sites/default/files/documentos/programa2015.pdf> [19. 5. 2016].

Piknerová, L. (2011). Formování španělského regionalismu a jeho proměny ve 20. století. *Politologická revue*, roč. 17, č. 2, str. 53–74.

PSOE (2015). *El cambio que une. Programa electoral elecciones generales 2015*. Dostupné z: http://www.psoe.es/media-content/2015/11/PSOE_Programa_Electoral_2015.pdf [19. 5. 2016].

Scholzová, M. – Malá, I. (2012). *Ekonomické reformy a úsporná opatření v Itálii a Španělsku*. Parlamentní institut, Vybraná témata 1/2012. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=82469> [19. 5. 2016].

Strmiska, M. – Chytilík, R. (2005). Španělsko. In Strmiska, M. – Hloušek, V. – Kopeček, L. – Chytilík, R.: *Politické strany moderní Evropy. Analýza stranicko-politických systémů*. Praha: Portál, str. 353–366.